

Fios Fuaimeanna – Treoir don Mhúinteoir

Intreoir

De réir mar a thuigeann páistí go bhfuil ciall le cló agus go léiríonn an léitheoireacht an chiall atá leis an chló sin, ba chóir iad a spreagadh le fiosracht faoi fhocail a fhorbairt, an fhuaim atá leo, na patrúin laistigh d'fhocail agus an dóigh a gcumtar iad. Trí leabhair a roinnt agus a úsáid, ba chóir go gcuirfeadh páistí eolas ar litreacha, ar an chruth atá orthu agus an fhuaim atá leo. (Curaclam Thuaisceart Éireann Bunscolaíocht, lch 27)

Bíonn dóigheanna éagsúla ag múinteoirí tabhairt faoin dúshlán sin thuas. Sa phacáiste seo, déantar iarracht deis a thabhairt do mhúinteoirí páistí a spreagadh le tús-chonsain, fuaimeanna agus patrúin a théann le focail a fhiosrú mar chéad chéim i dtreo litreacha a thuiscint. Is céim réamhléitheoireachta é seo go bunúsach ina n-ardaítear feasacht go luath sa phróiseas ar bhealach spráil. Bheifí ag dúil go mbeadh páistí ag tosú a 'thabhairt faoi deara'. Is gné amháin den litearthacht í an fhónaic agus is scil thábhachtach réamhléitheoireachta é go mbeadh na páistí in ann fuaimeanna na gconsan a aithint agus a fhoghlaim. *De réir mar a théann daltaí tríd an Bhonnchéim ba chóir, i gcomhthéacs a gcuimhsí sa teanga, iad a chumasú le tuiscint go bhfuil focail déanta d'fhuaimneanna agus de shiollaí agus go seasann fuaimeanna do litreacha (feasacht fóineimeil/graiféime). (Curaclam Thuaisceart Éireann Bunscolaíocht, lch 28)* Is gá go mbeadh tuiscint mhaith fhóineolaíoch ag na páistí ar na tús-fhuaimeanna le go mbeidh siad réidh le tabhairt faoin na céimeanna eile fónaice agus réamhléitheoireachta. Is réamhriachtanas í forbairt na feasachta fóineolaíochta don léitheoireacht agus don scríbhneoireacht araon.

Forbraíodh an áis seo le freastal ar riachtanais teanga pháistí sa chéad bhliain i nGaelscoil agus iad ag tosú amach ar an aistear sin. As an chleachtas i scoil ar leith i mBéal Feirste, mar atá Gaelscoil na bhFál, a tháinig an coincheap agus tá sé anois á chur ar fáil do gach scoil eile le triail a bhaint as an chur chuige sin. Moltar tosú a luaithe agus is féidir ach thiocfadh leis an phacáiste seo a bheith iontach solúbtha agus a úsáid ar dhóigheanna éagsúla síos trí na scoilbhlianta.

An Áis

Tá *Fios Fuaimeanna* ag tacú leis an phróiseas teagaisc agus foghlama maidir le fuaimeanna na gconsan a aithint mar aon le feasacht fóineolaíochta a fhorbairt. Is sraith póstaer atá ann a chuideoidh le páistí dul i dtaithe ar fhuaimneanna chonsain na Gaeilge ag tús focal agus iad ag dul i ngleic leis an chéim thosaigh i bpróiseas foghlama teanga agus litearthachta sa Bhonnchéim. Baineann an áis seo leis an réimse foghlama *Teanga agus Litearthacht na Gaeilge*.

Tá sraith focal ar gach póstaer a bhaineann le consan ar leith. Cuirtear na focail i láthair sna póstaer mar íomhánna agus iad comhcheangailte le chéile mar chuid de théama ar leith, mar shampla *Páistí sa Pháirc* agus *An Bóthar Bui*. Tá na focail ábhartha ar fáil ar chúl na bpóstaer agus thig leis an mhúinteoir na focail seo a úsáid leis na tús-fhuaimeanna a mhúineadh. Is ainmfhocail choitianta Ghaeilge iad formhór na bhfocal san áis seo, mar aon le focail eile amhail aidiachtaí agus briathra a shíneann stór focal na bpáistí. Ní foclóir cuimsitheach atá ann, áfach. Baineann cuid de na póstaer le consan amháin agus tá póstaer eile ann a bhfuil meascán consan iontu. Tabhair faoi deara go ndíríonn an pacáiste isteach ar na tús-chonsain seo a leanas amháin: b, c, d, f, g, l, m, n, p, r, s agus t. Ní dhéantar idirdhealú idir consan caol agus consan leathan ag an pointe seo. Ní phléitear gutaí ach oiread.

Úsáid na bPóstaer

Sraith de phóstaer ghleite spreagúla atá sa phacáiste seo. Ar gach póstaer tá pictiúr iontach ‘gnóthach’ a léiríonn rudaí coitianta éagsúla a thosaíonn le consan ar leith. Ar an taobh eile den phóstaer tá liosta de na focail a bhaineann leis an chonsan ábhartha. Is féidir a bheith ag obair le rang iomlán nó le grúpaí éagsúla. Ní fheiceann na páistí ach an pictiúr agus cuireann an mhúinteoir ceisteanna orthu faoi na rudaí a fheiceann siad. Aithnítear go bhfuil na focail le sealbhú ag na páistí ar dtús, ach thiocfadh sin a dhéanamh trí na pictiúir fosta mura bhfuil an stór focal acu cheana féin. Is ansin is féidir leis an mhúinteoir ceisteanna simplí a chur cosúil leis na cinn seo thíos.

<i>Bád, babai, balún ... tosaíonn siad go léir le ‘b’ – an bhfuil rud ar bith eile sa phictiúr a thosaíonn le ‘b’?</i>	<i>Mála, mamaí, muc, mór – cad é an fhuaim ag tús na bhfocal seo?</i>
<i>Cad é a thosaíonn leis an litir ‘c’?</i>	<i>Cad é a thosaíonn leis an fhuaim ‘f’?</i>
<i>An bhfeiceann tú rud ar bith a thosaíonn leis an fhuaim ‘g’?</i>	<i>An bhfeiceann tú rud ar bith a thosaíonn leis an litir ‘l’?</i>
<i>An bhfuil rud ar bith sa phictiúr a thosaíonn le ‘n’?</i>	<i>An bhfuil rud ar bith sa phictiúr a thosaíonn le ‘m’?</i>

Moltar don mhúinteoir na focail a eiseamláiriú do ná páistí go soiléir agus béim curtha ar na túsfhuaimeanna. Thig leis na páistí, agus iad faoi threoir an mhúinteora, na focail a rá ó bhéal agus béim á cur ar thúsfhuaimeanna na bhfocal. Is fiú go mór na póstaer a chur ar taispeánt sa tseomra ranga mar chuidiú do na páistí na túsfhuaimeanna a dhaingniú agus ceangal a chruthú idir an stór focal, na híomhanna agus na fuaimeanna. Cuidíonn na híomhanna seo le leid amhairc a thabhairt do na páistí maidir le focail a thosaíonn le fuaim ar leith. Nuair a bheidh póstaer 1–12 déanta is féidir bogadh ar aghaidh go dtí na póstaer sin a bhaineann le níos mó ná consan amháin, 13–18. Ar na póstaer seo tá meascán de rudaí a thosaíonn le consain éagsúla. Tugann sé seo deis do na páistí idirdhealú a dhéanamh idir na consain éagsúla sin.

Eile

Chomh maith leis na póstaer lannaithe, is féidir úsáid a bhaint as leagan leictreonach atá ar fáil ag www.ccea.org.uk Thiocfadh an leagan seo a úsáid ar an chlár bhán idirghníomhach más fusa sin le grúpa mór. Ar a bharr sin, thiocfadh le páistí bheith ag obair le bogearraí ríomhaire taibléid le tasc a dhéanamh amhail ciorcal a chur thart ar rudaí ar leith sna póstaer. Ar a bharr sin arís, tá sraith cluichí idirghníomhacha ar fáil ag www.ccea.org.uk a chuideoidh le próiseas daingnithe na dtúsfhuaimeanna. Tabhair faoi deara gur féidir an pacáiste seo a úsáid le gnéithe éagsúla den churaclam. Is féidir é a úsáid le bunchomhrá a spreagadh ar ábhar na bpóstaer. Mar shampla: foclóir ginearálta, dathanna, éadaí, aidiachtaí, uimhreacha, gníomhaíochtaí agus réamhfocail.

Aitheantas

Ba mhaith le CCEA buíochas a ghabháil le foireann Ghaelscoil na bhFál as an áis seo a fhorbairt.